

Doplnění evidovaných lokalit ochrany přírody v Kraji Vysočina: Čerňák (Holý vrch)

Dana Kodetová & Vojtěch Kodet

2020

Doplnění evidovaných lokalit ochrany přírody v Kraji Vysočina: Čerňák (Holý vrch)

Ing. Dana Kodetová & Ing. Vojtěch Kodet, Ph.D.

2020

Obsah

1) Popis lokality.....	4
2) Stručná charakteristika biocenózy.....	8
3) Shrnutí významu	9
4) Ohrožení, dosavadní péče, způsob hospodaření	9
5) Návrh ochranných opatření a péče	9
6) Návrh dalšího průzkumu a monitoringu.....	10
7) Další odborné podklady	10
8) Stupeň významu	10
9) Fotodokumentace	11
10) Literatura	12

V roce 2020 finančně podpořeno Krajem Vysočina, spolufinancováno Českou společností ornitologickou a realizováno ve spolupráci s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR, regionálním pracovištěm Žďárské vrchy. Děkujeme.

Vysvětlivky:

Významné druhy = Druhy zvláště chráněné + naturové + ohrožené + vzácné

Zvláště chráněné druhy = Druhy kriticky ohrožené, silně ohrožené a ohrožené dle vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb.

Naturové druhy = Druhy chráněné dle směrnic EU o stanovištích (92/43/EHS) a o ptácích (2009/147/ES)

Ohrožené druhy = Druhy kriticky ohrožené, ohrožené, zranitelné a téměř ohrožené dle červených seznamů ČR (KUČERA et VÁŇA 2005, HOLEC et BERAN 2006, GRULICH et CHOBOT 2017, HEJDA et al. 2017, CHOBOT et NĚMEC 2017).

Vzácné druhy = Druhy řídké či ojediněle se vyskytující v rámci regionu, které nemusejí být zařazeny mezi zvláště chráněné druhy, naturové druhy ani jako ohrožené druhy dle červených seznamů.

Klasifikace biotopů a jejich označení je v souladu s Katalogem biotopů ČR (CHYTRÝ et al. 2010) a jejich ohrožení podle Červeného seznamu biotopů ČR (CHYTRÝ 2020) s uvedením následujících kategorií ohrožení:

CR = kriticky ohrožený (critically endangered)

EN = ohrožený (endangered)

VU = zranitelný (vulnerable)

NT = téměř ohrožený (near threatened)

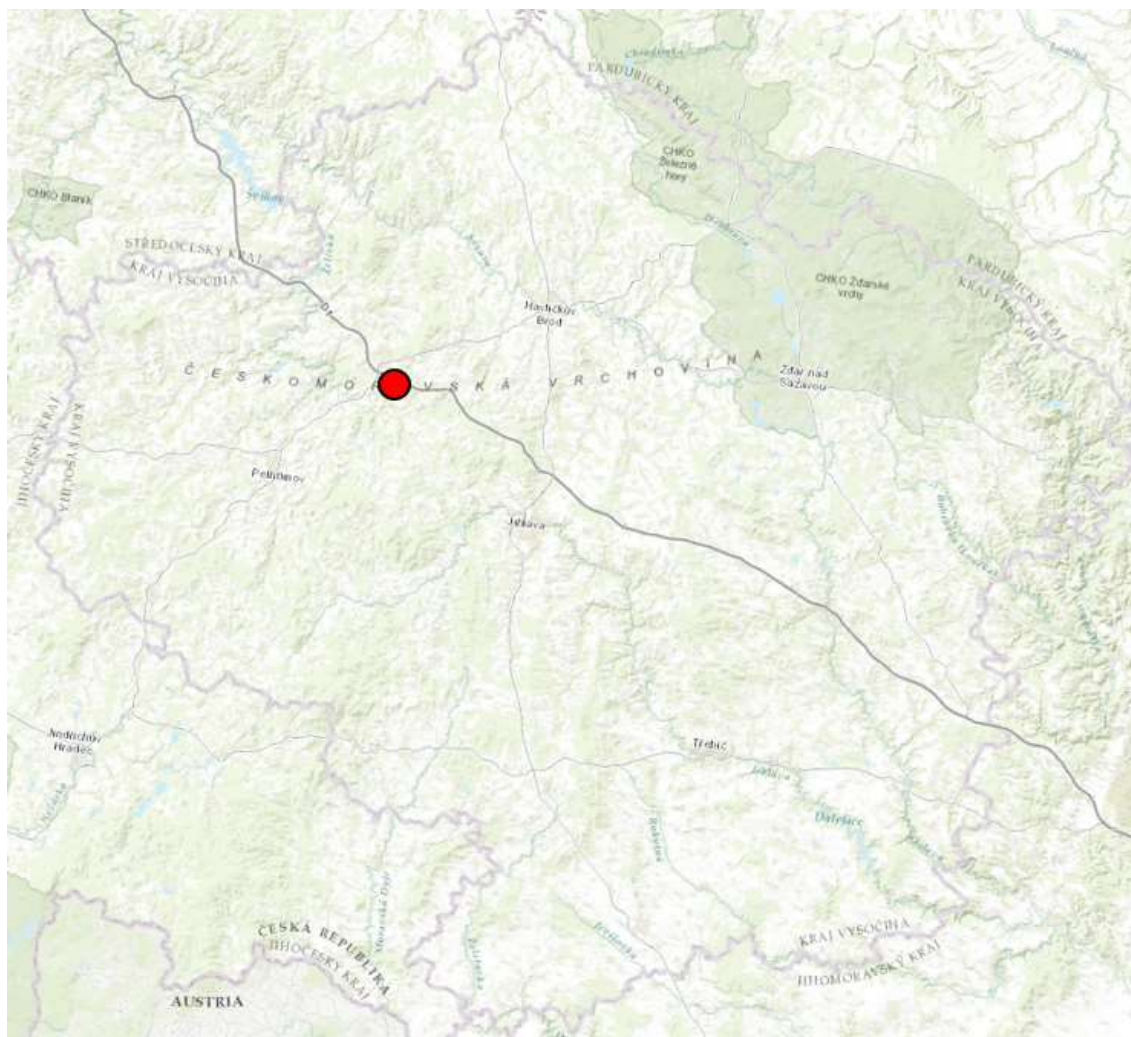
LC = nejméně dotčený (least concern)

Čerňák (Holý vrch)

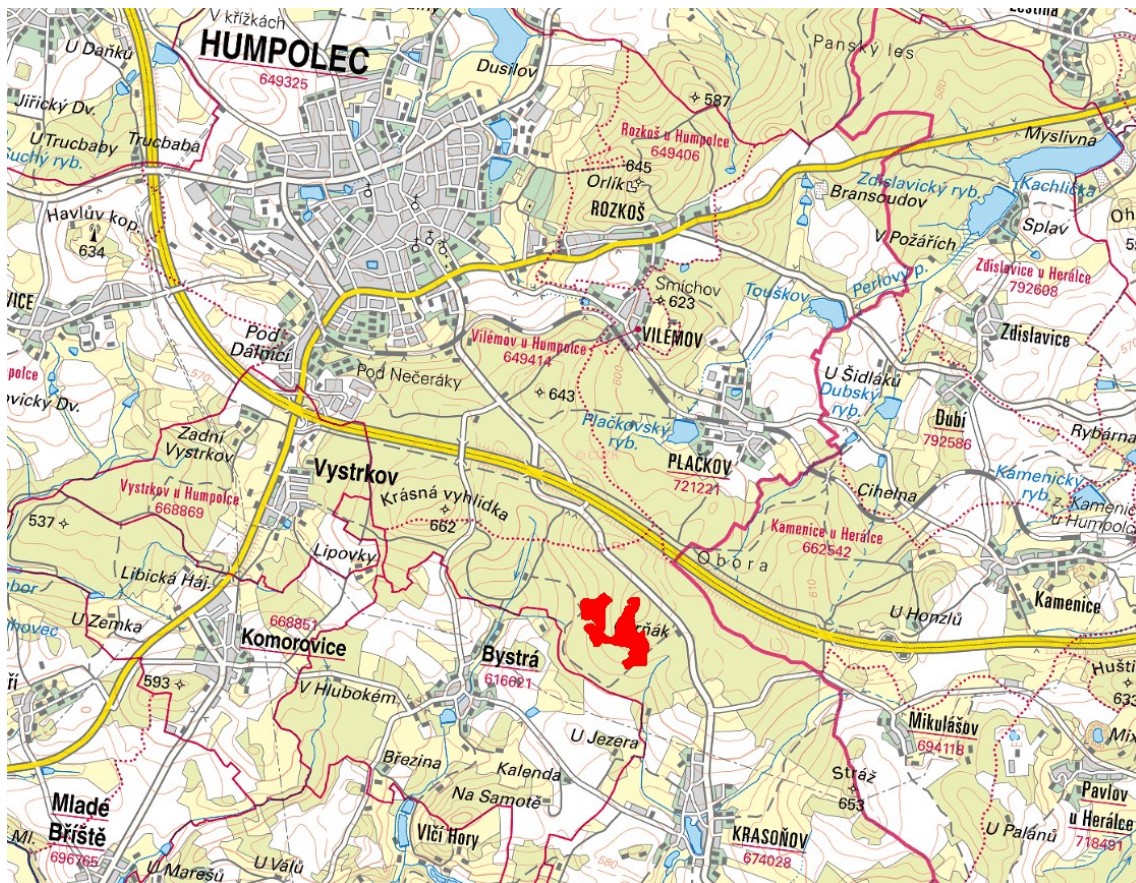
1) Popis lokality

Kraj:	Kraj Vysočina
Okres:	Pelhřimov
Pověřený ob. úřad:	Humpolec
Obec:	Krasoňov
Katastrální území:	Krasoňov
Lokalizace:	cca 1,5 km SZ od Krasoňova v okolí Holého vrchu, součást RBC Čerňák
Výměra:	13,2 ha
Nadmořská výška:	606 – 662 m n. m.
Mapovací kvadrát:	6458

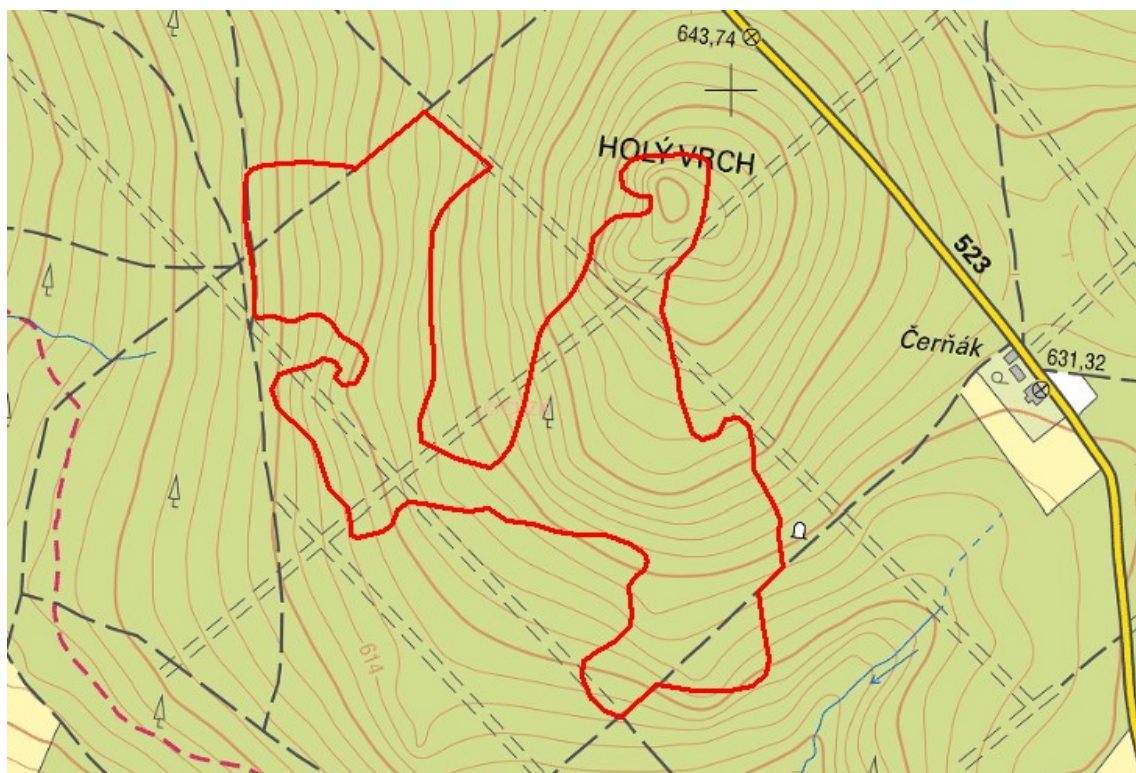
Obr.: Orientační poloha lokality v rámci Kraje Vysočina.

Obr.: Poloha lokality.

Obr.: Vymezení lokality.

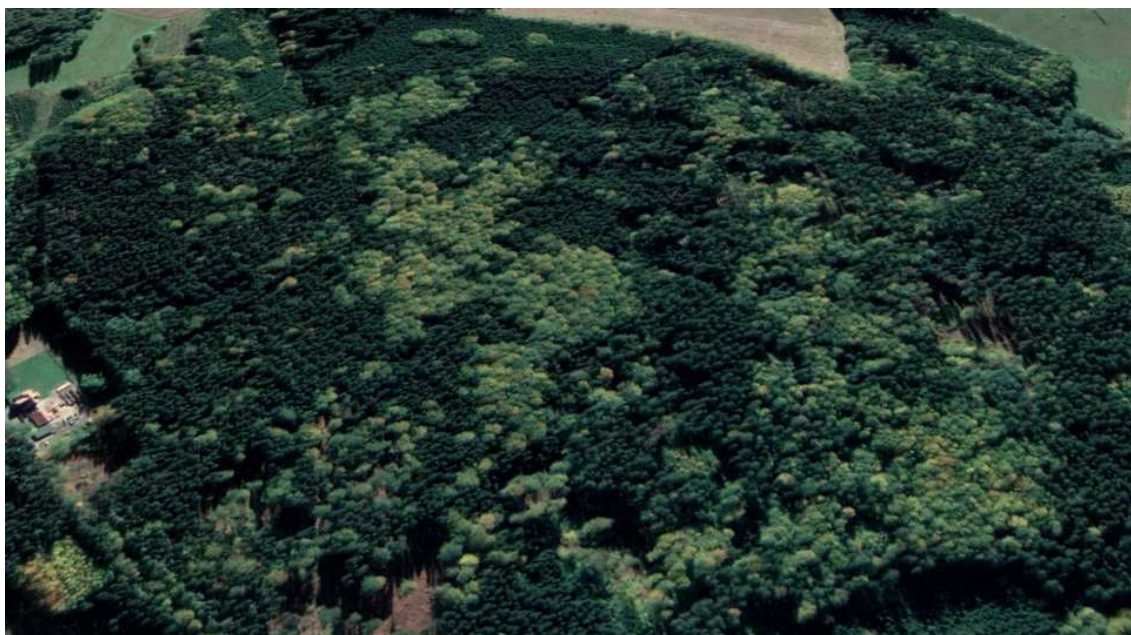
Obr.: Lokalita na leteckém snímku.

Obr.: Lokalita s vymezením parcel katastru nemovitostí.

Obr.: Pohled na lokalitu ze severu (Google Earth 2019).

Klima:	Klimatická oblast mírně teplá, podoblast MT5 (QUITT 1971)
Geomorfologie:	Soustava: II – Česko-moravská soustava Podsoustava: IIC – Českomoravská vrchovina Celek: IIC-1 – Křemešnická vrchovina Podcelek: IIC-1D – Humpolecká vrchovina Okrsek: IIC-1D-a – Melechovská vrchovina (DEMEK et MACKOVIČIN 2006)
Hydrologie:	povodí I. řádu (hlavní): 1 – Labe povodí II. řádu (dílní povodí hlavního toku): 1-09 – Sázava povodí III. řádu (základní): 1-09-02 – Želivka povodí IV. řádu: 1-09-02-0250 – Hejnický potok (Vyhláška MZe č. 393/2010 Sb.)
Hydrogeologie:	Celek: 6 – Rajony v horninách krystalinika, proterozoika a paleozoika Oblast: 65 – Krystalinikum Českomoravské vrchoviny Rajon: 6520 – Krystalinikum v povodí Sázavy (Olmer et al. 2006)
Geologie:	Éra: Proterozoikum-Paleozoikum Soustava: Český masiv - krystalinikum a prevariské paleozoikum Oblast: Moldanubická oblast (moldanubikum) Region: Metamorfní jednotky v moldanubiku Horninový typ: Metamorfit Hornina: Migmatit Minerální složení: Cordierit biotit, +- sillimanit, granát, muskovit (ČGS 2015)
Pedologie:	Půdní typ: KA – Kambizem Půdní varieta: KAa' – Kambizem mesobazická Půdní subtyp: KAd – Kambizem dystrická (ČGS 2012)
Biogeografie:	Biogeografická oblast: Kontinentální Biogeografická podprovincie: 1 – Hercynská Bioregion: 1.46 – Pelhřimovský Biochora: 5PS – Pahorkatiny na kyselých metamorfitech 5. v.s. (CULEK et al. 2005, 2013)

Fytogeografie: Fytogeografická oblast: M – Mezofytikum
Fytogeografický obvod: M1 – Českomoravské mezofytikum
Fytogeografický okres: 67 – Českomoravská vrchovina (BÚ ČSAV 1987)

Potenciální přirozená vegetace:

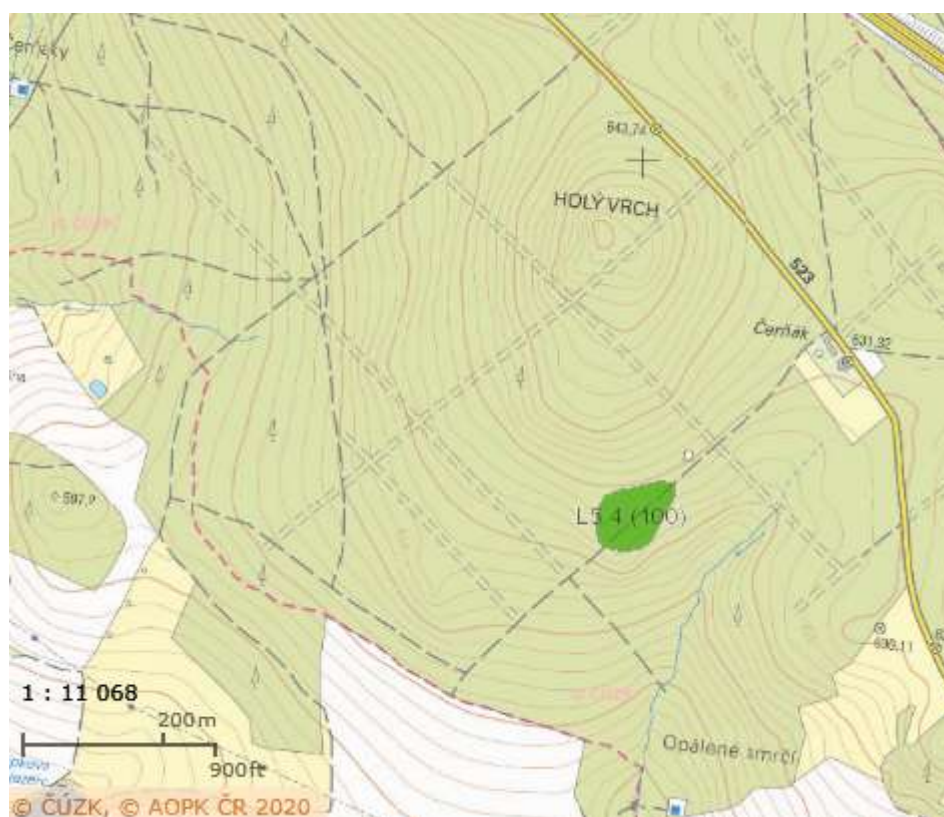
Vegetační skupina: Acidofilní bučiny a jedliny (*Luzulo-Fagion*)
Vegetační jednotka: 24 – Biková bučina (*Luzulo-Fagetum*)
(NEUHÄUSLOVÁ et al. 1997)

Přírodní lesní oblast: 16 – Českomoravská vrchovina (Vyhláška MZe č. 83/1996 Sb.)

Ekosystémová a biotopová charakteristika: Starší bučina a smíšený les. Vymapované přírodní biotopy na lokalitě a v jejím okolí s uvedením kategorie ohrožení jsou znázorněny na obrázku níže.

Obr.: Přírodní biotopy na lokalitě a v jejím okolí (2007–2020, webgis.nature.cz):

L5.4 – Acidofilní bučiny [LC]

2) Stručná charakteristika biocenózy

Jádrová část je tvořena zachovalou starší bučinou, která místy a hlavně v okrajích přechází v různorodý smíšený les. Typickými dřevinami jsou vedle buku lesního (*Fagus sylvatica*) jedle bělokorá (*Abies alba*) a smrk ztepilý (*Picea abies*), vtroušeně pak modřín opadavý (*Larix decidua*), borovice lesní (*Pinus sylvestris*) a douglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*). Les je místy různověký, v podrostu dominuje bukové a smrkové zmlazení, poměrně hojně zmlazuje i jedle. Komplex lesa je v současné době zasažen kůrovcovou kalamitou, tj. značná část smrkových porostů je již vykáčena a tudíž bezprostřední okolí tvoří paseky s bukovými výstavky, případně bukové a smrkové mlaziny.

Z rostlin zde roste např. šťavel kyselý (*Oxalis acetosella*), bika bělavá (*Luzula luzuloides*), bika chlupatá (*Luzula pilosa*), jestřábek zední (*Hieracium murorum*), pitulník horský (*Galeobdon montanum*), mateřka trojžilná (*Moehringia trinervia*), pstroček dvoulistý (*Maianthemum bifolium*), čistec lesní (*Stachys sylvatica*), brusnice borůvka (*Vaccinium myrtillus*), věsenka nachová

(*Prenanthes purpurea*) či ostřice kulkonosná (*Carex pilulifera*). Z blízkého okolí lokality je uváděna ohrožená hruštica jednostranná (*Orthilia secunda*), z kapardin např. bukovník kapraďovitý (*Gymnocarpium dryopteris*).

Ze zvláště chráněných druhů ptáků zde hnízdí holub doupňák (*Columba oenas*) a z naturových druhů datel černý (*Dryocopus martius*). Z dalších šplhavců strakapoud velký (*Dendrocopos major*), ze sov puštík obecný (*Strix aluco*), z dravců káně lesní (*Buteo buteo*) a z dalších nepěvců holub hřivnác (*Columba palumbus*). V dutinách hnízdí několik druhů pěvců, a to brhlík lesní (*Sitta europaea*), sýkora parukářka (*Lophophanes cristatus*), sýkora koňadra (*Parus major*), sýkora uhelníček (*Periparus ater*), případně v polodutinách šoupálek dlouhoprstý (*Certhia familiaris*). Z dalších druhů pěvců byly na lokalitě zjištěny některé méně časté druhy, jako vrána obecná (*Corvus corone*), budníček lesní (*Phylloscopus sibilatrix*) či hýl obecný (*Pyrrhula pyrrhula*) a z běžných druhů budníček menší (*Phylloscopus collybita*), červenka obecná (*Erithacus rubecula*), drozd brávník (*Turdus viscivorus*), drozd zpěvný (*Turdus philomelos*), kos černý (*Turdus merula*), pěnkava obecná (*Fringilla coelebs*), pěvuška modrá (*Prunella modularis*), střízlík obecný (*Troglodytes troglodytes*), sojka obecná (*Garrulus glandarius*) a pouze na jehličnany vázaní králíček ohnivý (*Regulus ignicapilla*), králíček obecný (*Regulus regulus*), čížek lesní (*Spinus spinus*) a křivka obecná (*Loxia curvirostra*). Při podrobnějším ornitologickém průzkumu lze očekávat zjištění dalších druhů.

Údaje o jiných taxonomických skupinách nejsou z této lokality k dispozici.

3) Shrnutí významu

Lokalita přírodě blízké lesní vegetace s výskytem většího množství starých a doupných stromů, lokálně významné hnízdiště ptáků. Významný ostrůvek pro biodiverzitu v jinak převážně intenzivně obhospodařovaných lesních monokulturách s převahou jehličnanů.

4) Ohrožení, dosavadní péče, způsob hospodaření

Stávající porosty vznikly díky příznivému lesnickému hospodaření na lokalitě. Ohrožení představuje případná plošná obnova lesa, kdy by došlo k vykácení starých stromů. Mýtní porosty budou jistě určeny k těžbě.

5) Návrh ochranných opatření a péče

Neprovádět obnovu lesa holosečemi, upřednostňovat podrostní způsob a jednotlivý či skupinový výběr s ohledem na zachování dřevinné skladby, tak aby zůstal charakter vzrostlého lesa a vznikaly druhově a prostorově diferencované porosty. Při obnově podporovat dominantní podíl autochtonních listnáčů pestřejšího druhového složení se zastoupením jedle bělokoré, ponechávat část starých stromů na dožití a k úplnému rozpadu jednotlivě i v menších skupinkách.

Jedná se o ornitologicky významnou lokalitu. Pro výskyt a hnízdění pestrého druhového společenstva ptáků je důležité zajistit dostatek úkrytů před predátory i pro stavbu hnízd a dostatek potravy, zejména bezobratlých, což významně ovlivňuje i jejich hnízdní hustotu. Jednou z hlavních zásad ochrany hnízdících ptáků je neprovádět lesnické práce v době jejich hnízdění a ideální je zachovat klid na lokalitě již od poloviny zimy, kdy některé druhy obsazují svá hnízdní teritoria. Nežádoucí je existence mysliveckých zařízení, zejména umístování krmelišť pro divoká prasata, kterými dochází k lákání této zvěře na lokalitu. Divoká prasata mají významný negativní dopad na ptáky hnízdící na zemi. Krmeliště pro divoká prasata by se měla zakládat mimo ornitologicky významné lokality, respektive co nejdále od nich.

Žádoucí by bylo alespoň vybrané části porostu ponechat samovolnému vývoji, aby zde byl les pralesovitého typu s množstvím starých doupných a odumírajících stromů, s ponechávanými torzy, padlými stromy a s množstvím tlejícího dřeva. Části porostu je možné udržovat prosvětlené s hájovým charakterem. Výběr konkrétních ploch pro ponechání samovolnému vývoji a pro udržování světlejšího lesa by měl být volen podle typu vegetace, existence ohrožených společenstev, výskytu chráněných a ohrožených druhů rostlin, hub i živočichů, zejména bezobratlých, neboť ptáci se vzhledem ke své vysoké mobilitě oproti řadě jiným organismům dokáží

lépe přizpůsobit, respektive svoji niku si jednoduše najít, pokud je na lokalitě přítomná. Rozmanité podmínky umožňují výskyt pestřejšího spektra organismů.

6) *Návrh dalšího průzkumu a monitoringu*

Žadoucí je monitoring nejohroženějších druhů na lokalitě. Zajímavé výsledky by mohl přinést průzkum mykologický a entomologický, případně i dalších skupin.

7) *Další odborné podklady*

AOPK ČR (2020): Nálezová databáze ochrany přírody.

8) *Stupeň významu*

II

9) Fotodokumentace

18. 10. 2012

4. 11. 2020

4. 11. 2020

10) Literatura

- BÚ ČSAV, 1987: Regionálně fytogeografické členění ČSR. Mapa 1 : 600 000. – *Academia, Praha*.
- CULEK M. [ed.], 2005: Biogeografické členění České republiky, II. díl. – *AOPK ČR, Praha: 1–590*.
- CULEK M., GRULICH V., LAŠTŮVKA Z. et DIVÍŠEK J., 2013: Biogeografické regiony České republiky. – *Masarykova univerzita, Brno: 1–447*.
- ČGS, 2012: Půdní mapa České republiky 1 : 50 000. – *Česká geologická služba, Praha*.
- ČGS, 2015: Geologická mapa České republiky 1 : 50 000. – *Česká geologická služba, Praha*.
- DEMEK J. et MACKOVIČIN P. [ed.], 2006: Zeměpisný lexikon ČR. – 2. vyd., *AOPK ČR, Brno: 1–580*.
- GRULICH V. et CHOBOT K. [ed.], 2017: Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Cévnaté rostliny. – *Příroda, Praha, 35: 1–178*.
- HEJDA R., FARKAČ J. et CHOBOT K. [ed.], 2017: Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. – *Příroda, Praha, 36: 1–612*.
- HOLEC J. et BERAN M. [ed.], 2006: Červený seznam hub (makromycetů) České republiky. – *Příroda, Praha, 24: 1–282*.
- CHOBOT K. et NĚMEC M. [ed.], 2017: Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci. – *Příroda, Praha, 34: 1–182*.
- CHYTRÝ M. [ed.], 2020: Červený seznam biotopů České republiky. – *Příroda, Praha, 41: 1–172*.
- CHYTRÝ M., KUČERA T., KOČÍ M., GRULICH V. et LUSTYK P. [ed.], 2010: Katalog biotopů České republiky. – 2. vyd., *AOPK ČR, Praha: 1–448*.
- KUČERA J. et VÁŇA J., 2005: Seznam a červený seznam mechorostů České republiky (2005). – *Příroda, Praha, 23: 1–104*.
- NEUHÄUSLOVÁ Z., MORAVEC J., CHYTRÝ M., SÁDLO J., RYBNÍČEK K., KOLBEK J. et JIRÁSEK J., 1997: Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky 1 : 500 000. – *Botanický ústav AV ČR, Průhonice*.
- OLMER M., HERRMANN Z., KADLECOVÁ R., PRCHALOVÁ H., BURDA J., ČURDA J., KREJČÍ Z., SKOŘEPA J., HARTLOVÁ L. et MICHLÍČEK E., 2006: Hydrogeologická rajonizace České republiky. – *Sbor. geol. Věd, Hydrogeol. inž. Geol., 23: 5–32*.
- QUITT E., 1971: Klimatické oblasti Československa. – *Geografický ústav ČSAV, Brno: 1–73*.

Legislativa:

- Směrnice 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (směrnice o stanovištích).
- Směrnice 2009/147/ES, o ochraně volně žijících ptáků (směrnice o ptácích).
- Vyhláška MZe č. 83/1996 Sb., o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů a o vymezení hospodářských souborů.
- Vyhláška MZe č. 393/2010 Sb., o oblastech povodí.
- Vyhláška MŽP č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.